

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 12/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice samt lagen om upphävande av 9 § i lagen om en kommun- och servicestrukturreform

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 5 oktober 2010 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice samt lagen om upphävande av 9 § i lagen om en kommun- och servicestrukturreform (RP 160/2010 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att social- och hälsovårdsutskottet ska lämna utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Auli Valli-Lintu, finansministeriet
- biträdande avdelningschef Olli Kerola, social- och hälsovårdsministeriet
- utvecklingschef Jouko Heikkilä, Finlands Kommunförbund.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet ser det som motiverat att höja statsandelsprocenten till 34,11 på grund av förändringarna i omfattningen och typen av de uppgifter som finansieras genom statsandelar. Höjningen bygger till stor del på ändringar i uppgifter enligt lagar som redan utfärdats. Men den slutliga statsandelsprocenten kommer också att påverkas av propositioner som nu behandlas i riksdagen, t.ex. propositionen med förslag till lag om hälso- och sjukvård. Det är också viktigt att regionförvaltningsverken nu får den behörighet som länsstyrelserna tidigare har haft att förelä-

ga vite om en kommun försummar en uppgift relaterad till statsandelar.

Utskottet har i flera sammanhang påtalat brister i statsandelssystemets styreffekter. Det är särskilt problematiskt att barnskyddskoefficienten baserad på antalet omhändertaganden och sjukfrekvenskoefficienten uträknad enligt andelen sjukpensionärer används som grund för statsandelen (t.ex. ShUU 11/2010 rd och ShUU 17/2009 rd). Utskottet upprepar sin ståndpunkt att statsandelssystemet behöver ses över för att det ska sporra till att bedriva en kostnadseffektiv verksamhet, bilda större serviceblock och

ShUU 12/2010 rd — RP 160/2010 rd

satsa på förebyggande verksamhet, hälsofrämjande och tidiga insatser.

Ställningstagande

Social- och hälsovårdsutskottet anför

att förvaltningsutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 19 oktober 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Inkeri Kerola /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Risto Autio /cent
Maria Guzenina-Richardson /sd
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd (delvis)

Håkan Nordman /sv
Markku Pakkanen /cent
Eero Reijonen /cent
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /cent
Lenita Toivakka /saml (delvis)
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Regeringens förslag till höjning av statsandelen för kommunal basservice är för liten i förhållande till behovet. Enligt Kommunförbundet kommer en höjning med 0,03 procentenheter från 34,08 till 34,11 procent att betyda sammanlagt 21,25 miljoner i euro. Det är en underdimensionerad höjning, inte minst med tanke på vilka följer hälso- och sjukvårdslagen får när den träder i kraft. Kommunförbundet räknar med att kostnaderna kommer att bli åtminstone 100 miljoner euro, vilket borde ha beaktats i kostnadsanalyserna och höjningen av statsandelsprocenten. Därför bör statsandelsprocenten höjas med uppskattningsvis 0,47 procentenheter.

I sin skuggbudget för 2011 föreslår Kristdemokratiska riksdagsgruppen 50 miljoner euro mer för att förbättra äldreomsorgen och 50 miljoner euro mer för att förbättra hälsovården och minska hälsoskillnaderna, alltså sammanlagt 100 miljoner euro mer än vad regeringen föreslår i budgetpropositionen.

De svåraste och mest ödesdigra konsekvenserna av recessionen drabbar de kommunala tjänsterna. Den okontrollerade utgiftsökningen beror i hög grad på ett läckage i den botten som basservicen utgör. Om primärvården inte fungerar, ställs den dyra specialiserade sjukvården under hård press. En stor majoritet av medborgarna är allvarligt oroade över problemen inom den offentliga hälso- och sjukvården. Vi kommer inte att få ordning på primärvården om vi inte satsar betydligt mer på hälsovårdscentralerna. Medborgarnas rätt till hälso- och sjukvård bör tillgodoses genom tillräckliga resurser. Förbättringen av hälsovårdstjänsterna ska inte ses som fördelningspolitik utan som en investering i medborgarnas hälsa och arbetsförmåga och därmed också som en satsning på ekonomisk tillväxt.

Äldreomsorgen har redan länge dragits med otillräckliga resurser. Det finns för lite utbildad,

språkkunnig vårdpersonal. Samtidigt har de äldre vårdtagarnas hälsotillstånd blivit allt sämre. Till följd av personalbristen försämras vårdens kvalitet och vårdarna blir överbelastade. Patient-säkerheten och arbetarskyddet fungerar oroväckande dåligt på vissa håll.

Jag föreslår att förvaltningsutskottet föreslår ett uttalande och förutsätter att regeringen skyndsamt bereder lagändringar för att statsandelssystemet ska sporra till att bedriva en kostnadseffektiv verksamhet, bilda större serviceblock och satsa på förebyggande verksamhet, hälsofrämjande och tidiga insatser.

Åsikt

Jag föreslår

*att 55 § i lagförslag 1 godkänns med ändringar (**Den avvikande meningens ändringsförslag**) och*

*att förvaltningsutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande (**Den avvikande meningens förslag till uttalande**).*

Den avvikande meningens ändringsförslag:

55 §

Statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel

Kommunens kalkylerade kostnader enligt 12—23 § och de bestämningsgrunder som avses i 24 och 25 § fördelas på så sätt att kommunernas statsandel är 34,55 procent (statsandelsprocent) och kommunernas självfinansieringsandel är 65,45 procent.

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt lämnar riksdagen ett lagförslag som leder till att statsandelssystemet blir ett incitament för

att bedriva en kostnadseffektiv verksamhet, bilda större serviceblock och satsa på förebyggande verksamhet, hälsofrämjande och tidiga insatser.

Helsingfors den 19 oktober 2010

Päivi Räsänen /kd

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Statsandelen till kommunerna för social- och hälsovårdens driftskostnader ska höjas men det tillför inga extra pengar i kommunekonomin. Statsandelsprocenten för social- och hälsovården ska höjas från 34,08 till 34,11 procent 2011, vilket innebär en höjning med 21,25 miljoner euro.

Kommunernas utgifter ökar i takt med alla nya skyldigheter de får inom social- och hälsovården. En annan orsak är den åldrande befolkningen. Den förvärrade arbetslösheten har minskat skatteinkomsterna och bidragit till ett ökat servicebehov. Det blir också dyrt nu när fokus ligger på behandlande tjänster. Förebyggande arbete bör prioriteras högre.

Vi har upprepade gånger krävt att regeringen skärper sina insatser för kommunekonomin, bl.a. i reformen av kommunstrukturen, översynen av hälso- och sjukvården och genom en adekvat finansiering. På grund av regeringens försummelser har kommunerna tvingats till sparåtgärder, vilket har försämrat basservicen.

Kommunerna bör tillförsäkras de resurser de behöver för att klara av sina nya skyldigheter. Höjningen av statsandelarna med 21,25 miljoner euro för att förbättra social- och hälsovården är alldeles för knapphändig med tanke på kommunernas behov och uppgifter. Framför allt har regeringen underskattat de kommunalekonomiska effekter som hälso- och sjukvårdslagen kommer att få när den träder i kraft. Kommunförbundet räknar med att kostnadseffekterna blir åtminstone 100 miljoner euro, vilket betyder att statsandelsprocenten behöver höjas med ca 0,47 procentenheter.

Kommunerna behöver starkare stöd av staten för att finansiera social- och hälsovården. Kommunerna ska tillgodose krävande och ständigt ökande servicebehov, fullgöra sina skyldigheter och svara mot kvalitetskrav med hjälp av reformen av kommunstrukturen men också genom att

se över metoderna inom serviceproduktionen och avveckla administrativa hinder. Dessutom är kommunerna i stort behov av mer pengar för primärvård och äldreomsorg, men också för bättre service till barnfamiljer, större tjänsteutbud för funktionshindrade (bl.a. bättre system med personliga assistenter), psykvård, tjänster för närstående vårdare och missbrukarvård.

Både klientelet och personalens välbefinnande kräver att kommunerna har tillräckligt många anställda inom dessa sektorer. Socialdemokraterna föreslår att statsandelarna till kommunerna höjs med 190 miljoner euro. Detta genuint nya tillägg ska användas för att förbättra social- och hälsovården i kommunerna.

I sina alternativa budgetlinjer föreslår socialdemokraterna att statsandelarna höjs med totalt 300 miljoner euro. Av den summan ska 190 miljoner euro användas för att förbättra social- och hälsovården och täcka de ökande utgifterna, 60 miljoner euro för att åtgärda ungdomsarbetslösheten i kommunerna och 50 miljoner euro ska gå till förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och kultursektorn.

Det betyder att statens andel av kostnaderna stiger till 35,38 procent.

Verksamheten på mödrahem och öppenvårdsenheter specialiserade på behandling av missbruksproblem har utvecklats med hjälp av stöd från Penningautomatföreningen. Det var meningen att staten skulle ta över ansvaret för finansieringen av rehabilitering av mammor med drogproblem i slutet av det här året. Men så blev det inte. I nästa års budget ska rehabiliteringspengarna ingå i de allmänna statsandelarna till kommunerna. Behoven i kommunerna är så stora att det inte kan garanteras att kommunerna använder pengar från den allmänna statsandelen för vård av mammor med drogproblem. Därför bör 3,5 miljoner euro i anslag för det ändamålet tas upp via projektfinansieringen inom social- och hälsovård, alltså på moment 33.60.31.

Åsikt

Vi föreslår

att 55 § i lagförslag 1 ändras enligt följande:

i 24 och 25 § fördelas på så sätt att kommunernas statsandel är 35,38 procent (statsandelsprocent) och kommunernas självfinansieringsandel är 64,62 procent.

— — — — —
—————

Den avvikande meningens ändringsförslag:

55 §

Statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel

Kommunens kalkylerade kostnader enligt 12—23 § och de bestämningsgrunder som avses

Helsingfors den 19 oktober 2010

Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

I enlighet med Vänsterförbundets budgetlinjer för 2011 föreslår jag en nettohöjning med ca 680 miljoner euro i statsandelarna till kommunerna för social- och hälsovård. Det är en extra höjning med 4,53 procentenheter jämfört med proportionen.

Vi föreslår att statsandelsprocenten för social- och hälsovården ska vara 38,44 år 2011. Kommunernas andel av kostnaderna minskar alltså från 65,89 till 61,56 procent. Höjningen är uträknad enligt vad social- och hälsovårdsministeriet uppgett på så sätt att en höjning med en procentenhet i statsandelsprocenten innebär att anslaget höjs med ca 150 miljoner euro.

De kommunalt ordnade, offentligt finansierade social- och hälsovårdstjänsterna ger alla finländare oavsett inkomster och förmögenhet tillgång till hjälp och stöd vid behov. Den kommunala basservicen är således det allmännas viktigaste redskap för likabehandling. Men kommunerna är inte kapabla att tillhandahålla de här tjänsterna utan tillräcklig finansiering.

Kommunerna får största delen av sin inkomst i form av kommunalskatteintäkter, men statsandelarna har också stor betydelse. De senaste åren har de flesta kommuners ekonomi försämrats betydligt. Den viktigaste orsaken har varit att staten gett kommunerna allt fler lagfästa uppgifter men inte statsandelar i motsvarande mån. Följaktligen har kommunerna blivit tvungna att skära ner sina tjänster både kvantitativt och kvalitativt. Detta har i sin tur fått till följd att den samhälleliga och ekonomiska likabehandlingen blivit lidande, eftersom den försämrade kommun-

la servicen framför allt gör det svårare för de mest utsatta att få den basservice de behöver. Den här utvecklingen leder nu till bekymmersamma tendenser. De allvarligaste exemplen är de ökade sociala och ekonomiska hälsoskillnaderna och de allt vanligare psykiska problemen bland unga, som får allvarliga följder.

För att stoppa den här utvecklingen behöver kommunerna mer resurser för att tillhandahålla tjänster. Statsbudgeten för 2011 uppfyller inte det här kravet i tillräcklig grad.

Åsikt

Jag föreslår

att 55 § i lagförslag 1 ändras enligt följande:

Den avvikande meningens ändringsförslag:

55 §

Statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel

Kommunens kalkylerade kostnader enligt 12—23 § och de bestämningsgrunder som avses i 24 och 25 § fördelas på så sätt att kommunernas statsandel är 38,44 procent (statsandelsprocent) och kommunernas självfinansieringsandel är 61,56 procent.

Helsingfors den 19 oktober 2010

Erkki Virtanen /vänt